

Bir Öğrenme ve Değerlendirme Yöntemi Olarak “Portfolyo”

Portfolio As A Learning and Assessment Method

Meral Demirören¹, Ayşen Melek Aytuğ Koşan², Özden Palaoğlu²

¹Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi ABD
²Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Farmakoloji ABD

Eğitim alanındaki gelişmelerle birlikte, öğrenme kavramı da gelişmekte “yaşam boyu öğrenme” boyutunda ele alınmaktadır. Eğitimdeki bu yeni anlayış doğrultusunda, değerlendirme yaklaşımları ve değerlendirme süreci yeniden düzenlenmekte ve yeni değerlendirme yaklaşımlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Alternatif değerlendirme başlığı altında yer alan değerlendirme yaklaşımlarından biri de portfolyodur. Portfolyo, tıp eğitiminde eğitimsel ve profesyonel çıktılarının değerlendirilmesinde geleneksel değerlendirme yöntemlerinin kısıtlılıklarını gidermek amacıyla giderek daha yaygın şekilde kullanılmaktadır. Bu yazı portfolyonun tanımı, güçlü yanları ve sınırlılıkları, kuramsal temelleri, kullanım amaçları, portfolyonun geliştirilme süreçleri ve değerlendirilmesi konularını içermektedir.

Anahtar Sözcükler: Portfolyo, Tıp Eğitimi, Değerlendirme

Concept of learning has been undergoing major changes in information age and it is considered in the dimension of lifelong learning. The assessment approaches and procedures are redefined and new assessment approaches are needed. As an alternative assessment, portfolio is becoming increasingly employed as a tool for learning and assessment. This article presents general overview of portfolio, its definition, theoretical background, advantages and disadvantages (strengths and weaknesses), its content, development procedures and assessment.

Key Words : Portfolyo, Medical Education, Assessment

Öğrenme kavramı çağımızın değişen ve kendini yenileyen dinamiği içinde gelişmektedir. Günümüzde öğrenme, “yaşam boyu öğrenme” boyutunda ele alınmakta ve öğrenme sürecinde öğrencinin kendini yönlendirebilmesi ve bu yönde bağımsız ve özerk öğrenme becerileri kazanması hedeflenmektedir. Eğitimdeki bu yeni anlayış doğrultusunda, öğrencinin ve eğiticinin rolleri, öğretim ve değerlendirme süreci yeniden düzenlenmektedir (1).

Geleneksel eğitimde değerlendirme genellikle aktarılan bilgilerin ne kadarının hafızada kaldığının ölçülmesi yoluyla yapılır (2). Geleneksel değerlendirme yöntemleri (çoktan seçmeli, kısa cevaplı, boşluk doldurma, doğru/yanlış soruları, eşleştirme, açık uçlu sorular) zaman, maliyet ve tarafsızlık gibi temel avantajları nedeniyle hala çok yaygın olarak kullanılmaktadır (3). Geleneksel değerlendirmede, tüm öğrenci-

lerden bir test (pozisyonu) baskısı altında, bir eğitici gözetiminde sınırlı bir sürede tüm bilgi ve becerilerini göstermeleri istenir (4). Bu şekilde yapılan değerlendirmenin kısıtlılığı, üst düzey bilişsel yeterliklerin göz ardı edilerek, başarı testleri ile ölçülmesi mümkün olabilen alt düzey bilişsel yeterliklerin ölçülmesidir. Başarı testlerinden elde edilen puanlar, öğrenmenin bir kanıtı olarak kabul edilirler, ancak gerçek öğrenme yaşantılarının boyutlarını yansıtmazlar. Ayrıca, eğitimin, sınav için çalışmaya ya da sınavda sorulabileceklerin öğrenilmesine, diğer bir ifade ile ölçme tarafından yönlendirilmesine dönüşme riski de söz konudur. Geleneksel değerlendirmenin bu kısıtlılıkları ve çağdaş eğitim anlayışı ile uyumlu değerlendirme yaklaşımlarına duyulan gereksinim, “test kültürü”nden, “değerlendirme kültürü”ne geçişi beraberinde getirmiştir (2).

Başvuru tarihi: 05.11.2009 • Kabul tarihi: 08.02.2010

İletişim

Uz. Dr. Meral Demirören
Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi ABD
Cebeçi ANKARA
Tel : +90 312 595 73 33
E-posta Adresi : demiror@medicine.ankara.edu.tr

Değerlendirme kültüründe hem sürecin hem de sonucun değerlendirilmesi ve öğrencinin değerlendirme sürecinde sorumluluk alan, aktif katılım gösteren, yansıtıcı, öz değerlendirme ve işbirliği yapan konumu söz konusudur. Bu durumda, ölçme ve değerlendirme çalışmalarında geleneksel yöntemlerin yanı sıra farklı yaklaşımların kullanılması da ağırlık kazanmıştır. Bu yaklaşımlar alternatif değerlendirme olarak da adlandırılmakta ve aşağıda sıralanan teknikleri içermektedir (2):

- Portfolyo
- Performans değerlendirme
- Proje değerlendirme
- Akran değerlendirme (peer assesment)
- Öz değerlendirme (self-assesment)
- Öğrenci günlükleri
- Kavram haritaları (consept maps) ve diyagramları
- Görüşme
- Sözlü sunum
- Gösteri

Portfolyo

Portfolyolar yıllardır sanatçılar, fotoğraf sanatçıları, yazarlar vb. tarafından çalışmalarının en iyi örneklerini toplamak ve göstermek için kullanılmaktadır. Bu yaklaşım, eğitim alanına öğrenci performansını değerlendirmenin temel yöntemlerinden biri olarak adapte edilmiştir (5). Portfolyo, ilköğretimden yüksek öğretime kadar eğitimin her düzeyinde, profesyonel ve mesleki eğitimlerde kullanılmaktadır (6). Portfolyo, bir ya da daha fazla alanda öğrencinin çabasını, gelişimini ve başarılarını gösteren öğrenci çalışmalarının amaca yönelik olarak toplanmasıdır. Portfolyo geliştirme süreci ve onun değerlendirilmesi portfolyo değerlendirme olarak adlandırılmaktadır (4). Portfolyo tanımı zaman içinde değişmiş ve gelişmiştir. Önceki tanımlara, performans kanıtlarını seçme ve içeriğin belirlenmesine öğrencinin katılımı ve öğrencinin kendi kendini değerlendirmesi de dahil edilmiştir (3).

Tıp eğitimi ve portfolyo değerlendirme

Tıp eğitimi geleneksel sunumlardan, deneyim temelli yöntemlere; eğitici merkezli yaklaşımlardan öğrenci merkezli yaklaşımlara; katı/standart programlardan çekirdek ve seçmeli bileşenlerden oluşan esnek programlara; bilgi odaklı olmaktan performans ve çıktı odaklı olmaya doğru değişim göstermektedir (7). Bu süreçte başlatılan eğitimsel reformlar ve yeni değerlendirme yaklaşımlarından biri de portfolyodur. Portfolyo, tıp eğitiminde eğitim ve profesyonel çıktıların değerlendirilmesinde geleneksel değerlendirme yöntemlerinin kısıtlılıklarını gidermek amacıyla uygulanmaya başlanmıştır (6).

Kuramsal temeller

Tıp eğitiminde portfolyo kullanımının kuramsal temelleri yetişkin öğrenme prensiplerine dayanmaktadır. Knowles'in yetişkin öğrenme ilkeleri şunlardır (8):

- Öğrenen öğrenme sürecinde kendi kendini yönlendirir (self-directed).
- Geçmiş deneyimler öğrenme için zengin kaynak oluşturur.
- Gerçek yaşamdaki görevler ve problemler öğrenme gereksinimini ortaya çıkarır.
- Öğrenen merak duyar, başarı ve gelişim için kendi kendini motive edebilir

Bu ilkeler doğrultusunda, deneysel öğrenme üzerine inşa edilen öğretim (veya öğrenmeyi kolaylaştırma) yöntemleri öğrenenler tarafından günlük yaşamın bir uzantısı olarak algılanabilir. Kolb (1984), bir siklusla (öğrenme döngüsü) deneysel öğrenmeyi açıklamıştır. Öğrenenlerin Kolb öğrenme döngüsünde etkin olabilmesi için ihtiyaç duyulan dört temel yeterlik; yoğun deneyim, yansıtıcı gözlem, kavramsallaştırma veya soyut genelleme ve kavramları yeni durumlara uygulamadır (9). Portfolyo, Kolb'un öğrenme döngüsünde etkin olmayı sağlayacak bu temel yeterlikleri (özellikle yansıtma becerisi)

kazandırma bağlamında etkili bir öğretimsel araç olarak görülmektedir.

Yetişkin öğrenmesi ile ilgili bir diğer kavram da, "androgoji"dir. Androgoji, bağımsız öğrenenler olmaları için yetişkinlere, kapasitelerini geliştirerek öğrenmelerine yardımcı olmak üzere yapılan organize ve sürekli çabadır. Androgojik yaklaşım, eğitime bağımlılığın giderek azalması, farklı öğrenme kaynaklarının kullanılması, kişisel amaç/hedef oluşturulması, problemlerin tanımlanması ve çözülmesi yoluyla başarılabilir (9). Portfolyo, androgojik yaklaşımı da temele alan araçtır.

Portfolyonun kuramsal dayanakları arasında derin ve yüzeysel öğrenme yaklaşımları da yer almaktadır. Yüzeysel öğrenme, olguların ezbere dayalı öğrenilmesi ve hatırlanması ile karakterizedir. Derin öğrenme yaklaşımı fikirleri, kavramları ve altta yatan prensipleri anlama ve kişisel olarak anlamlı yollarla yorumlama girişimidir. İki yaklaşım birbirini dışlamaz (9). Portfolyo öğrenmeyi yüzeysel olmaktan derin olmaya yöneltmesi açısından önemli görülmektedir.

Portfolyo kullanım amaçları:

Eğitim sürecinde portfolyo farklı amaçlarla kullanılabilir (10, 6, 9):

- Karar verici/tanılayıcı (summative) ve biçimlendirici (formative) değerlendirme yapmak.
- Geleneksel yöntemlerle değerlendirilmesi zor olan öğrenme çıktıları (kişisel gelişme, öz-yönlendirilen öğrenme, yansıtma yeteneği, kişisel gelişimin öz değerlendirmesi, profesyonelizm) değerlendirmek.
- Öğrenme çıktıları başarıya yönünde öğrencinin gelişimini göstermek.
- Çeşitli kaynaklardan belirli bir zaman periyodunda elde edilen performans kanıtlarını ortaya koymak.
- Programda gelişmeye ihtiyaç olan alanları belirlemek.
- Öğrencilerin tipik performanslarını

ortaya koyarak, gelecek yıllar için eğiticilere veri sağlamak.

Portfolyonun tıp eğitiminde kullanımı üç farklı uygulama üzerinden örneklendirilmiştir. Dundee Üniversitesi Tıp Fakültesi, öğrencilerin gerçek yaşam durumlarında, stajlarda, polikliniklerde ve cerrahi uygulamalarda performanslarını, tutumlarını ve profesyonel gelişimlerini değerlendirmek amacıyla portfolyo kullanmaktadır (6).

Maastrich Tıp Okulunda tıp eğitiminin ilk yıl programına yerleştirilen portfolyonun amacı, yansıtmayı teşvik etmek olarak tanımlanmıştır. Portfolyonun yapısı, hekimliğin 4 profesyonel rolü temel alınarak (1. tıp uzmanı, 2. araştırmacı, 3. sağlık çalışanı ve 4. birey) belirlenmiştir. Öğrencinin öz-yansıması bu 4 rol etrafında organize edilmiştir (11).

Sidney Üniversitesi Tıp Programı 4 yıllık eğitim programında kişisel ve profesyonel gelişim programının değerlendirilmesinde portfolyo kullanmıştır. Portfolyo uygulaması ile, kişisel ve profesyonel gelişimin değerlendirilmesinin aktif bir süreç olması, yeterli ve yansıtıcı uygulamalar içermesi, öğrencilerin öğrenmelerinin sorumluluğunu üstlenmesini ve öğrenci merkezli öğrenmeyi teşvik etmesi hedeflenmiştir (12).

Portfolyo içeriği

Portfolyolar eğitimsel çıktılar veya öğrenme hedefleri doğrultusunda öğrenmenin ve gelişimin kanıtlarını oluşturan, öğrencinin zaman içinde geliştirdiği çalışmaları içerir. Portfolyo içeriği, öğrenci tarafından doğrudan hazırlanan/geliştirilen (sunumlar, makaleler, vaka incelemeleri, araştırma projeleri, literatür tarama vb.) kanıtlar ile öğrenciye ait dolaylı kanıtlardan (referanslar, öğrenci karneleri, video filmler veya transkript vb.) oluşabilir (10, 13, 6).

İçerik planlanırken, portfolyonun önemli özelliklerinden biri olan esneklik göz önünde bulundurulmalıdır. İçeriğin çok fazla sınırlandırılması öğrencinin yaratıcılığına, kendini yansıtmaya ve kendi öğrenmesinden sorumlu olma

amaçlarına zarar verebilir. Çok az sınırlama getirilmesi ise, uygun içerik konusunda öğrencileri kararsızlığa götürebilir (15).

Dundee Üniversitesi Tıp Fakültesinde Dönem 4 ve 5’de uygulanan Portfolyoda, 12 öğrenme çıktısından her birine yönelik kişisel gelişim yazıları; vaka raporları; öğrencinin gördüğü hastaların kısa özetleri; proje raporu; özel çalışma modülleri değerlendirme raporları; seçmeli raporları gibi zamanı, sayısı ve nitelikleri tanımlı öğrenci çalışmalarına yer verilmiştir (6)

Maastrich Tıp Okulunda tıp eğitiminin erken döneminde kullanılan ve öz-yansıtmaya becerisini geliştirmeyi hedefleyen portfolyonun içeriğini belirleme, portfolyolarını şekillendirme ve materyal seçiminde öğrenciler özgür bırakılmıştır. Öğrencilerden her profesyonel rol için, o ana kadarki profesyonel gelişimlerini analiz etmeleri, analizlerinden çıkarımda bulunmaları ve bir sonraki dönem için öğrenme hedeflerini belirlemeleri istenmiştir. Bunu gerçekleştirmede öğrencilere yardımcı olmak üzere, profesyonel rollerin her birini açıklayan rehberler sağlanmıştır (11).

Sidney Üniversitesi Tıp Programında Kişisel ve Profesyonel gelişimin değerlendirilmesini hedefleyen portfolyo uygulamasında, öğrencilerden portfolyo amaçları ile ilişkili aktivitelerini seçmeleri istenmiş, onlara yardımcı olmak üzere zorunlu olmayan bir liste sunulmuştur. Listede, kritik olaylara yönelik yansıtma; etik ikilemler ve çözümlerine yönelik sistematik yaklaşım; sosyal bilimler, humanizm vb. üzerine okumalar; özel çalışma modüllü tanımlamaları; kişisel öğrenme ihtiyaçlarının belirlenmesi; küçük gruplarda çalışmanın avantaj ve dezavantajları ve performans yönelik geribildirim gibi başlıklar yer verilmiştir (12).

Portfolyo geliştirme süreci

Portfolyo değerlendirme, herhangi bir zaman kısıtlaması getirmeksizin bir yıl veya bir somester boyunca uygulanabilir (4). Bu sürecin planlanması aşağı-

da tanımlanan adımlardan oluşur (13, 5, 9, 6, 8):

1. Amacın (başarılması istenen öğrenme çıktıları) tanımlanması: Portfolyo gibi geleneksel olmayan değerlendirme yaklaşımının uygulanmaya başlaması, öncelikle amacı hakkında belirsizliklere ve kafa karışıklığına neden olabilir. Bu aşamada Portfolyo ve diğer değerlendirme bileşenleri arasındaki ilişkinin ortaya konması önemlidir.
2. Portfolyo içeriğine ve nasıl yapılandırılacağına karar verilmesi: Tanımlanan amaç doğrultusunda değerlendirilecek yeterliklerin belirlenmesi, portfolyo yapılandırmanın başlangıç noktasıdır. Ardından, ölçülecek yeterliklerin göstergesi olabilen performans davranışları belirlenir. Belirlenen performans davranışları portfolyo içerik seçimine rehberlik yapar. Değerlendirme/puanlama sisteminin geliştirilmesi Değerlendirme kriterleri, portfolyonun amacına uygun olmalı, öğrencinin zaman içindeki gelişimini dikkate almalı, güçlü ve zayıf yönlerini belirleyebilmesine olanak sağlamalıdır. Ör. “bilgi yönetimi” öğrenme çıktısı altında tanımlanan yeterlik, “komputer içeren yöntemleri kullanarak bilgiyi kaydetme, geri getirme ve analiz etmede yeterlik” olabilir. Değerlendirme kriterlerinden biri de, “araştırma sorularının ve yönteminin” formüle edilmesinin puanlamasını içerebilir.
3. Portfolyo geliştirme ve değerlendirme sürecinin (zaman takvimi) tasarımı: Portfolyo geliştirme ve değerlendirme sürecinin tasarımında, ihtiyaç duyulan zaman, insangücü, lojistik, idari konular ve personel desteğinin mevcudiyeti dikkate alınmalıdır.
4. Değerlendiricilerin seçilmesi ve eğitimi: Portfolyo, amacına uygun ve bu konuda eğitim almış değerlendiriciler gerektirir. Değerlendiriciler geniş bir perspektifte (temel bilim ve klinik bilimlerden eğiticiler, eğitim ve öğrenci gelişimi alanındaki çalışan fakülte personeli vb.) olabilir. Değerlendiricilerin, portfolyonun, amacı, kapsamı ve değerlendirmesi/puanlaması konusunda yeterince bilgi sahibi olmaları sağlanmalıdır.

5. Öğrenci adaptasyonu Öğrenciler programın başında portfolyonun geliştirilmesi ve değerlendirilmesi konusunda bilgilendirilmelidir. Bu amaçla özel bir kitapçık/rehber hazırlanması ve bu kitapçıkta, portfolyonun amacı ve içeriği, yapılandırılması, portfolyo değerlendirme süreci ve puanlama sisteminin açıklanması önerilmektedir.
6. Karar vermede kullanılacak rehberlerin geliştirilmesi
7. Güvenirlilik ve geçerlilik kanıtlarının oluşturulması
7. ve 8. maddelere bir sonraki bölümde yer verilmiştir.

Portfolyo ilk kez kullanılacaksa, dar bir kapsamda veya spesifik bir alanda başlanabilir, deneyim kazandıkça diğer alanlara doğru genişletilebilir (5). Portfolyo değerlendirme sürecinde öğrenci koçluğu/danışmanlığı sistemi oluşturmak önemlidir. Bu sisteminin amacı, ihtiyaçlarını karşılayan bir portfolyo hazırlamalarında öğrencilere destek olmaktır.

Planlanacak takvim doğrultusunda öğrenci ve danışmanın birbir görüşmesi (başlangıç, gelişim ve sonlandırma görüşmeleri şeklinde olabilir) sağlanır. İlave-ten, öğrenciler birbirlerinin portfolyolarına önerilerde bulunabilir. Portfolyonun düzenli olarak diğerleri ile tartışılması yansıtma becerisinin gelişimi açısından etkili bulunmuştur (11).

Portfolyonun değerlendirilmesi

Değerlendirmenin amacı, profesyonel standartların korunmasına/sürdürülmesine katkıda bulunmak, önceden belirlenen kriterler kullanılarak öğrencilerin nitelikleri, yetenekleri ve bilgileri hakkında kararlar almaktır (8). Portfolyo, değerlendirme açısından 5 özellik taşır (6):

1. Tanılayıcı ve biçimlendirici
2. Kalitatif ve kantitatif
3. Öğrenci merkezli (katılımlı)
4. Standardize
5. Otantik

Portfolyo değerlendirmede biçimlendirici ve tanılayıcı ayrımını yapmak önemlidir (14). Portfolyo ile tanı koymak amaçlanıyorsa, başarının değerlendirilmesi ya da öğrencilerin derecelendirilmesi / sınıflandırılması gerekir. Bu amaçla gelişim grafikleri, bazı özetleyici ve puanlamaya yönelik formlar kullanılabilir (10). Ancak, portfolyo öğrencilere ne öğrendiklerini, ne kadar iyi öğrendiklerini ve ne öğreneceklerini anlamalarına yardım eden biçimlendirici bir değerlendirme aracı olarak kullanılabilir. (13).

Portfolyo değerlendirmede dereceleme ölçeği (rubric) kullanmak, puanlanmaya açıklık getirmesi ve bir ölçme aracı olarak güvenirliliği sağlaması açısından uygundur (13). Portfolyonun değerlendirilmesinde her bir ürünün değerlendirilmesinin yanı sıra, organizasyonu, görüntüsü, öğrenci değerlendirilmesinin kalitesi de göz önünde bulundurulmalıdır (14). Her portfolyonun puanlanmasında yeterli eğitim almış en az iki puanlayıcının görev alması önerilmektedir (13).

Portfolyo değerlendirmenin geçerliliği ve güvenirliliği çeşitli faktörlerden etkelenir (9, 6, 8):

Otantiklik, yani ölçülen çıktılarının insan başarılarının uygun, anlamlı, önemli ve faydalı formlarını temsil etmesi, geçerliğe katkıda bulunan temel faktörlerden biridir. Portfolyo ile gerçek yaşam durumlarına uygulanabilen yüksek düzey kompleks yetenekler ölçülebilirse, meslek yaşamındaki kariyer veya profesyonel performansla güçlü ilişkiler (yordama geçerliliği) gösterecektir.

Değerlendirici etkisi, bir değerlendiricinin zaman içindeki (test – tekrar test) tutarlılığı, değerlendiriciler arası tutarlılık ve geçme/kalma konusunda konsensüs veya çıkarımı kapsar. Konsensüs yaklaşımı, öğrencilerin performanslarına karar vermede yaygın olarak kullanılan bir yaklaşımdır. Değerlendiriciler kendi bağımsız puanlamalarını yaptıktan sonra, konsensüs sürecinde puanlarını öğrencinin performans kanıtları ile gerekçelendirir ve performansa iliş-

kin yorumlarını açıklarlar. Yorumların uygunluğu ve çıkarımların özgünlüğü portfolyo geçerlik ve güvenirlilik tartışmaları kapsamında ele alınır.

Örneklemin (performans kanıtlarının), ölçülen yeterliklerin karmaşıklığı ve sayısı dikkate alınarak performansı temsil edecek şekilde genişletilmesi geçerliliği olumlu yönde etkiler.

Portfolyonun bir yandan kişiselleştirilmiş özelliği korunurken, diğer yandan güvenirliliğini arttırmak için nasıl standardize edileceği hala yanıtı aranan bir sorudur. David ve arkadaşlarının (2001) (6), bu konudaki önerileri şunlardır:

- Portfolyonun her bileşeni için başarı kriterlerinin tanımlanması
- Görevlerin ve değerlendirme kriterlerinin tanımlanması ve net olması

-Öğrencilere net/açık yönergeler sağlanması.

-Değerlendiriciler için yazılı yönergeler hazırlanması, eğitim workshopları düzenlenmesi.

-Öğrenciler ile portfolyonun gözden geçirilmesinde ve sorgulanmasında standart rehberlerin kullanılması.

Portfolyonun güçlü yanları

Portfolyo, eğitim sürecinin değerlendirilmesinde öğrenci ve eğiticilerin rolünü pozitif yönde etkiler. Portfolyo oluşturma sürecinde öğrenciler değerlendirme korkusundan uzaklaşır ve hata yapmaktan korkmazlar. Çünkü bir sömester/dönem boyunca yaptıklarını geliştirme fırsatına sahip olduklarını ve ürettikleri materyallerin sürecinin sonunda değerlendirileceğini bilirler (4). Portfolyo, öğretimle değerlendirme arasındaki bağı da güçlendirir, etkili öğrenme ve öğretmeyi destekler (10, 13).

Portfolyo değerlendirme, öğrencilerin metabilşsel becerilerini geliştirir. Öğrenciler çalışma konularını/portfolyo ürünlerini seçebilirler, ancak neden seçtiklerine ilişkin yorum yaparlar (15). Böylelikle, seçimleri üzerinde düşünür, nedenlerini irdeler, güçlü ve za-

yıf yönlerini daha iyi değerlendirebilirler (14). Öğrencilerin geliştirdikleri ilk taslaklara yönelik geribildirimler ve bu doğrultuda yaptıkları geliştirme çalışmaları, onların problem çözme, karar verme, yeni şeyler yaratma ve sorumluluk alma becerilerinin gelişimine katkıda bulunur. Portfolyolar yoluyla kazanılan bu beceriler otonom öğrenenler olmalarını destekler (4).

Portfolyo, öğrencilerin başarıları ve gelişimleri hakkında kümülatif bilgi sağlar ve gelişimsel bir perspektifle öğrenme sürecini net olarak gösterilebilir (9, 8). Kişisel farklılıkların dikkate alınması portfolyonun güçlü özelliklerinden biridir (5, 10).

Portfolyo değerlendirmede, öğrencinin en iyi çalışmalarına odaklanması ve diğer öğrencilerin çalışmaları ile değil, kendisinin önceki çalışmaları ile karşılaştırılması öğrenciyi motive edici etkiye sahiptir (5). Öğrenciler, eğiticiler ve diğerleri (aileler, akranlar, hastalar vb.) arasında iletişimi güçlendirir. (5, 6).

Portfolyo kullanmak eleştirel düşünmeye teşvik eder (16), yansıtıcı stratejilerin kullanımını uyararak, geçmiş deneyimlerin kullanılmasını kolaylaştırır. Deneyimleri algılama ve yorumlamadaki farklılıklar, öğrencinin profesyonel gelişimini anlamasını geliştirir. Portfolyo değerlendirme, eğiticileri de, öğretme stratejilerini yeniden değerlendirmeye motive eder (6).

Portfolyonun sınırlılıkları

Bir öğretim ve değerlendirme tasarımı olarak portfolyo, dürüst bir çaba olmalıdır. Öğrenmenin değerlendirilmesi %100 portfolyo temelli olacaksa, öğrenciler kopya çekmeye yönelebilirler. Burada, "benim" ve "bizim" arasındaki ince çizginin nasıl çizileceğinin kolay bir cevabı yoktur. Ancak, bu problem dikkatli ve geniş çaplı bir gözlem ve görüşme yoluyla en az düzeye indirilebilir (13).

Portfolyonun otantik yönü, portfolyo geçerliğinin odağını oluşturur. Daha standartize ve geniş skalada, ancak daha az kişiselleştirilmiş değerlendirme yaklaşımı ile portfolyonun otantikliğinin azalması bir diğer sınırlılık olabilir (9).

Portfolyo ile öğrencinin öğrenme sorumluluğunu almasında (self-directed learning), öğrencinin motivasyonu, matürasyonu ve öğrenme stili yanı sıra eğiticinin rolü önemlidir. Portfolyoda eğiticinin kolaylaştırıcı rolü ile baskın olması arasındaki dengeyi sağlması bazen zor olabilir. Bu dengenin sağlanması öğrenci özerkliğinin gelişimi açısından kritik öneme sahiptir (8). Bazen öğrenci kendi ihtiyaçlarını karşılayacak portfolyo yerine, değerlendiricinin beklentilerini dikkate alarak bir portfolyo hazırlayabilir (9).

Portfolyo değerlendirmede karşılaşılan bir diğer sıkıntı, öğrencilerin öz-yansıtma

becerilerini geliştirme, zayıflıklarına ve korku/kaygılarına odaklanma konusunda genelde isteksiz olmalarıdır. Nasıl yansıtacakları konusunda belirsizlik hissedebildikleri gibi, yazma konusunda da sıkıntı yaşayabilirler. Etkili yönlendiricilikle öğrencilerin kaygıları ve korkuları azaltılabilir (8).

Portfolyo, hazırlanması ve değerlendirilmesi için harcanan zaman ve maliyet açısından da irdelenmelidir. Portfolyo dosyalarını puanlamak uzun zaman almaktadır ve bir portfolyo dosyasının 2 değerlendirici tarafından puanlanması önerilmektedir. Ancak, portfolyo değerlendirme öğrencinin öğrenme kazanımları açısından önemli ise, kabul edilebilir bir zaman ve çaba olarak görülmelidir (13).

Sonuç

Tıp eğitiminde değerlendirme, bilgi yanı sıra, mesleki beceriler, problem çözme, klinik akıl yürütme, tutumlar, etik ve profesyonelliği kapsayacak şekilde entegre bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Bu bağlamda portfolyo, öğrencilerin ne öğrendiğini doğrudan yansıtan, otantik, dolaylı ve yapay olmayan bir değerlendirme aracı olarak tıp eğitiminde özellikle kişisel ve profesyonel gelişimin değerlendirilmesi için ideal bir araçtır. Bu doğrudanlık ya da gerçeklik, eğitimsel reformların öncelikli bir özelliği olarak da kabul edilmektedir

KAYNAKLAR

1. Somuncuoğlu Y., Yıldırım A. Öğrenme stratejileri: Teorik boyutlar, araştırma bulguları ve uygulama için ortaya koyduğu sonuçlar. Eğitim ve Bilim. 1998;22,110: 31-38.
2. Birenbaum M., Dochy E.R.C. Alternatives in assesment of achivment, learning processes and prior knowledge. London: Kluwer Academic Publishers; 1996.
3. Doğan F.E. A suggested portfolyo development model for ELT students at Gazi University. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. 2001, Ankara.
4. Şahinkarakaş Ş. Portfolyo Assesment in Writing Classes: Implementation and Assesment. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi. 1998, Adana
5. Norman C, Granlund E. Assesment of Student Achievement, U.S.A.,1998.
6. David M.F.B., Davis M.H., Harden R.M, et al. AMEE Medical Education Guide No. 24: Portfolyos as a method of student assesment. Medical Teacher. 2001;23(6):535-551.
7. Elizondo-Montemayor L.L. How we assess students using an holistic standardized assesment system. Medical Teacher. 2004;26,5:400-402.
8. McMullan M., Endacott R., Gray M. A., et al. Portfolios and assesment of compotence: a review of the literature. Journal of Advanced Nursing. 2003;41,3:283-294.
9. Challis M. AMEE Medical Education Guide No.11 (revised): Portfolyo-based learning and assesment in medical education. Medical Teacher. 1999;21,4:370-386.

10. Airasian P. W. Classroom Assessment. 2nd ed. U.S.A: McGraw - Hill, MC., 1994.
11. Driessen E.D., Van Tartwijk J., Vermunt J.D., et al. Use of portfolyos in early undergraduate medical training. Medical Teacher. 2003;25,1:18-23.
12. Gordon J. Assessing students' personal and professional developmant using portfolyos and interviews. Medical Education. 2003;37:335-340.
13. Haladyna T. M. Writing Test Items to Evaluate Higher Order Thinking. U.S.A: Allyn and Bacon.,1997.
14. Lim R.L., Granlund N.E. U.S.A: Measurement and Assesment in Teaching.,1995.
15. Cunningham G.K. London: Assesment In the Classroom. The Falmer Press, 1998.
16. Challis M. Portfolyo and assesment: Meeting the challenge. Medical Teacher. 2001;23,5:437-440.